

Verschil zal er zijn ... tussen buurten, wijken en regio's in Nederland

Lessenserie CBS & EduGIS voor havo/vwo bovenbouw
Eindtermen: zie website [CBS in de klas](#)¹

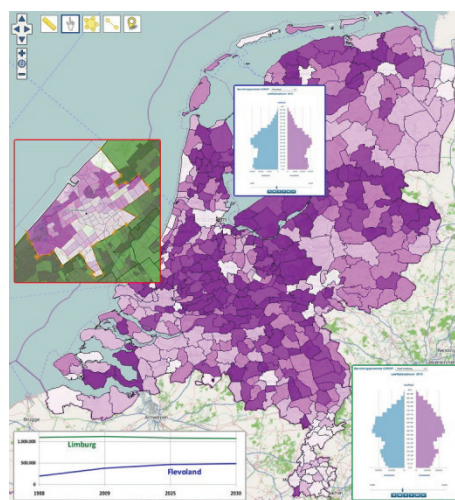
In Nederland wonen meer dan 16,5 miljoen mensen.
([CBS Bevolkingsteller](#) 14 september 2011 12:05 uur:
16.694.016)

Van deze mensen weten we hoeveel er man of vrouw zijn.
Ook weten we hoeveel baby's er elk jaar geboren worden.
Maar hoe weten we dit allemaal zo precies?

Centraal Bureau voor de Statistiek

Dit wordt bijgehouden door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Hier worden heel veel gegevens verzameld, verwerkt en bewaard. Dit wordt elk jaar opnieuw gedaan.

Zo kunnen we precies zien hoeveel mensen er in Nederland wonen. Naast bevolkingsaantallen worden er nog veel meer gegevens bewaard zoals over bedrijven, onderwijs, veiligheid. Van deze gegevens kunnen we veel leren. Zo kunnen we bijvoorbeeld van gegevens over veiligheid leren waar veel ongelukken gebeuren en waar juist niet. Door dit te vergelijken kun je ervoor zorgen dat het aantal ongelukken daalt.

In deze module gaan we aan de slag met gegevens van onder andere het CBS.

We kijken eerst naar de verschillen binnen een gemeente, daarna bekijken we de verschillen tussen regio's in Nederland.

Succes!

¹ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/onderwijs/praktijk/aardrijkskunde/havo-vwo-boven/edugis-hvb.htm>

1. Verschillen in eigen omgeving

Ook al is Nederland klein, er zijn grote verschillen tussen delen van het land. Er zijn gebieden waar veel mensen wonen en waar weinig, hoog opgeleid of laag opgeleid, werkend of werkloos, rijk of arm, van Nederlandse of buitenlandse afkomst.

Dit onderdeel gaat over verschillen op **lokaal** niveau. Dit houdt in dat we binnen gemeenten kijken naar verschillen tussen wijken en buurten. Hier zijn al deze verschillen aanwezig!

1. Hoe heet de gemeente waar jij in woont?

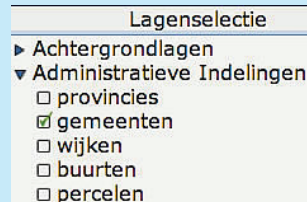
.....

2. Hoeveel inwoners heeft je gemeente?

.....

HOE?

- Open kaart.edugis.nl
- **Lagenselectie:** voeg de kaartlaag **gemeenten** toe uit de rubriek *Administratieve indelingen*.

- Zoek je eigen woonplaats op. Typ bij **Zoek een adres** je woonplaats in.

- Zoom zover uit dat je de gemeente waarin de plaats ligt helemaal op de kaart ziet.
- Gebruik de rechter muisknop om te kijken hoeveel inwoners je gemeente heeft.

Als je naar school gaat kom je misschien door verschillende wijken. In de ene wijk staan mooiere huizen dan in de andere. We gaan nu twee buurten uit Den Haag en je eigen wijk met elkaar vergelijken. We kijken naar de volgende onderwerpen:

- Inkomen
- Woningwaarde

De buurten die we in Den Haag gaan bekijken zijn *Duttendel* en de *Schildersbuurt-Noord*.

Den Haag

3. Omcirkel goed of fout:

- Duttendel ligt dicht bij de kust* **Goed / Fout**
- De Schildersbuurt-Noord ligt in het centrum van Den Haag* **Goed / Fout**

- **Lagenselectie:** laad de kaartlaag **Buurten** uit de rubriek *Administratieve indelingen*.
- Zoek de buurten uit Den Haag op.

4. Vul tabel 1 in
Laat de rechter kolom nog even leeg.

	Inkomen	Woningwaarde
Schildersbuurt – noord 			
Duttendel 			
Eigen wijk:			

Tabel 1

- **Lagenselectie:** laad de kaartlaag **gem. inkomen per inwoner per buurt** uit de rubriek *Bevolking > Welvaart*.
- Open ook de laag **gem. woningwaarde per buurt** uit de rubriek *Bevolking > Wonen*.
- **Legenda:** Sleep zo nodig een kaartlaag omhoog of omlaag of maak een kaartlaag onzichtbaar door hem uit te vinken.
- Gebruik de rechter muisknop om gegevens over de buurten op te vragen.

5. Kies nu zelf een kaartlaag die nog een verschil tussen de wijken aantoont. Vul daarmee de rechter kolom van tabel 1 in.

6. Lees het artikel hieronder.

- a Op de foto zie je Balkenende in de Schilderswijk bij een bakkerij. Wat voor soort bakkerij bezoekt Balkenende hier, denk je?
-

- b De Schilderswijk is een zogenaamde *prachtwijk*. Dit zijn wijken die een achterstand hebben. Er is bijvoorbeeld meer werkloosheid, criminaliteit en verslavingsproblematiek. Het doel is om van deze wijken weer prachtwijken te maken door te investeren zodat bijvoorbeeld de werkloosheid en criminaliteit daalt. Deze wijken zijn destijds benoemd door oud minister van wonen, wijken en integratie Ella Vogelaar. Waarom zou Balkenende juist aan deze wijk een bezoek brengen? En niet aan Duttendal?
-
-

Bezoek Balkenende aan Haagse Schilderswijk

Nieuwsbericht | 16-04-2010

Minister-president Balkenende heeft op 15 april 2010 een bezoek gebracht aan de Haagse Schilderswijk. Het bezoek stond in het teken van jeugd en veiligheid.

Minister-president Balkenende was in deze wijk op uitnodiging van de woningcorporatie Haag Wonen. Na een rondetafelgesprek in de bibliotheek over veiligheid bezocht Balkenende onder meer een informatiewoning, de moestuinen en de Haagse Sporttuin. Hij ging daar in gesprek met bewoners en betrokkenen. Aan het einde van het programma stond een gesprek met jongeren gepland. In dit gesprek kwamen onderwerpen als opleidingen en werk naar voren. De minister-president complimenteerde de deelnemende organisaties en stichtingen met hun inzet en behaalde resultaten. "Dat maakt Nederland sterk", aldus Balkenende.

- c De wijkaanpak is afgeschaft in het nieuwe kabinet. Dit betekent dat deze wijken geen extra geld meer krijgen. Een Kamerlid van de VVD reageerde destijds zo op de wijkaanpak van

Vogelaar: "De wijkaanpak van minister Vogelaar is niets meer dan een grote mediashow die enorme verwachtingen wekt, maar niets oplevert, waarschuwde VVD-Kamerlid Brigitte van der Burg ruim een jaar geleden." (Bron: www.vvd.nl)
Wat vind jij van de afschaffing van deze wijkaanpak?

.....

.....

- d In het artikel 'Bezoek Balkenende aan Haagse Schilderswijk' zegt Balkenende in de laatste alinea: 'Dat maakt Nederland sterk'.
Wat bedoelt Balkenende met deze uitspraak?

.....

*Er zijn dus veel verschillen tussen buurten. Er zijn ook verschillen tussen regio's. Zo is er in de ene provincie meer werk als in de andere. Ook wonen er in de ene regio meer rijke mensen dan in de andere. Denk bijvoorbeeld aan 'Het Gooi' (gebied boven Utrecht, ook bekend van de tv serie Gooische vrouwen), dit is een rijke regio.
Er zijn dus ook regionaal veel verschillen. Hier gaan we het in het volgende onderdeel over hebben.*

2. Verschillen regionaal

We gaan het hebben over regionale verschillen in Nederland. Je kunt Nederland op verschillende manieren verdelen. Bijvoorbeeld in 12 provincies (zie afbeelding) of in 4 landsdelen (het noorden, zuiden, westen en oosten).

7. Bedenk drie verschillen tussen de provincies Utrecht en Limburg.

1.
2.
3.

2.1 Limburg, regio met historie

8. Lees het artikel hiernaast.

- a Wat wordt bedoeld met de titel *Limburg loopt leeg*?

.....
.....

- b Zou jij graag in Limburg willen wonen?

.....

Limburg loopt leeg

02-11-2010

Het gaat slecht met Zuid-Limburg. Recente cijfers van het CBS benadrukken hoge werkloosheid, lage inkomens en grote drugscriminaliteit. Het vertrouwen in de politiek en in de medeburger is lager dan in de rest van Nederland. Wat is er nodig om mensen aan te trekken in deze provincie?

Oud minister van VROM, Eberhard van de Laan wees de voormalige mijnstreek eerder aan als een problematische krimp-provincie. Limburg wordt gezien als de proeftuin van Nederland. De vergrijzing en de krimp is namelijk een nationaal probleem waar het hele land in de toekomst mee te maken gaat krijgen.

Bron: www.eenvandaag.nl

Geef twee argumenten voor je antwoord.

1.

2.

Maar hoe komt het dat Limburg een zogenaamde krimpregio is? Eén van de oorzaken is te vinden in de geschiedenis van de vorige eeuw.

Limburg is een provincie met veel historie. In de loop der jaren is er veel veranderd in Limburg. Vroeger (in de periode voor 1974) was Limburg een belangrijke provincie in Nederland. Er was toen veel mijnbouw in Limburg wat voor veel banen zorgde.

Er was ontzettend veel werk in Limburg, de regio bruiste en was welvarend. Nu is dit minder.

Generaties lang werkten Limburgers in de mijnen. Als je vader in de mijnen werkte dan was er een grote kans dat je als zoon je vader achterna ging. Zo ontstonden er families die altijd in de mijnen werkten. Hierdoor is het voor de Limburgers een gewoonte geworden om in de mijnen te werken. Bekijk het [filmpje](#)¹ over werken onder de grond.

9. Vragen naar aanleiding van het filmpje

- a Hoeveel banen verdwenen er toen de mijnen gingen sluiten?
- b Noem minstens twee gevaren voor de mijnwerkers.

.....

- c Op 5 augustus 2010 gebeurde een ernstig mijnongeval in de mijn van San José bij Copiapó in Chili. Welk van de genoemde gevaren werd daar werkelijkheid?

.....

¹ http://www.schooltv.nl/beeldbank/clippopup/20081231_mijnwerker01

d Wat werd in deze Chileense mijn gedolven?

TIP: Zoek dit zelf op, bijvoorbeeld in de [Wikipedia](#). Denk goed na over welke zoektermen je het best kunt gebruiken.

.....

10. Dat de mijnbouw industrie een bloeiende economie was blijkt ook uit gegevens van CBS Statline. Klik [hier](#) om de gegevens te bekijken.

a In welk jaar is het meeste steenkool gewonnen? Hoeveel miljoen kilo was dit?

.....

b Waaraan kun je zien dat in 1974 de laatste mijn is gesloten?

.....

c Nederland ging steeds minder steenkool uit de grond halen, maar er was nog wel steenkool nodig. Hoe loste Nederland dit op?

.....

.....

d Bij het jaar 1985 staat dat Nederland 98 miljoen kilogram steenkool uit de grond heeft gehaald. Hoe kan dit?

TIP: Klik op 'winning steenkool' boven aan de tabel.

Schrijf je antwoord in eigen woorden op!

.....

.....

e Sinds het verdwijnen van mijnen zijn dus ook veel banen verdwenen in de regio Zuid-Limburg. Het verdwijnen van banen kwam de regio niet ten goede. De regio moest **her**structureerd worden. Waarom wordt dit **her**structureren genoemd?

.....

2.2 Herstructurering Limburg

De regio Limburg moest geherstructureerd worden. De werkloosheid steeg enorm door de sluiting van de mijnen.

11. Lees het artikel hieronder.

De Perspectievennota Limburg

Voor de regering en het provinciale bestuur was het duidelijk dat extra maatregelen nodig waren. In goede onderlinge samenwerking werkten de regering in Den Haag en het provinciale bestuur in Maastricht plannen uit. Kremers, vanaf 1977 commissaris van de Koningin in Limburg, hamerde erop dat de Limburgers niet moesten afwachten totdat de regering iets zou ondernemen. Vindingrijkheid en ondernemingsgeest van de Limburgers konden de provincie er weer bovenop helpen.

De slechte situatie in Zuid-Limburg ging de politici in Den Haag zeer ter harte omdat zij tot de sluiting van de mijnen hadden besloten en dus medeverantwoordelijk waren voor de grote werkloosheid. Regionale belangen gingen boven partijbelangen en in goede samenwerking kwam de Perspectievennota Limburg (PNL) tot stand. In de periode van 1978-1981 zou de werkloosheid in Limburg niet verder mogen stijgen. Daarna streefden de overheden er naar het werkloosheidspercentage van Limburg terug te dringen tot het landelijk niveau.

Bron: www.cultclick.nl

- a Wat is de PNL? En wat wordt hierin gezegd met betrekking tot de werkloosheid in Limburg?

.....

.....

Open de tabel werkloosheidspercentage in Nederland door [hier](#) te klikken. Het CBS heeft regionale gegevens over de werkloosheid vanaf 1987.

- b Wat is het werkloosheidspercentage van de provincie Limburg in 1987?
- c In welk jaar duikt het werkloosheidspercentage van Limburg onder het Nederlands gemiddelde?
- d Wat kun je zeggen over het werkloosheidspercentage van Limburg in 2009 in vergelijking met het werkloosheidspercentage van Nederland in 2009? Is dit positief of negatief?

.....

.....

Er moest dus wat veranderen toen de mijnen gingen sluiten. De regio moest geholpen worden anders raakte die verder in het slop.

Een ander deel van de PNL gaat hier dan ook over. Lees onderstaande tekst.

Bouwprogramma's en arbeidsplaatsenplannen moesten de industrie stimuleren. Bij het spreidingsbeleid van de overheid voor werkgelegenheid in de dienstverlening kreeg Zuid-Limburg meer aandacht dan andere achterstandsgebieden in het land. Resultaten daarvan zijn de komst van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, de Open Universiteit en een deel van het Centraal Bureau voor Statistiek naar Heerlen, de komst van Afcant en de oprichting van de Rijksuniversiteit Limburg met een academisch ziekenhuis te Maastricht. De verbetering van het wegennet, de komst van Eurocontrol en de verdere ontwikkeling van vliegveld Beek moesten de sectoren handel en vervoer stimuleren.

Bron: www.cultclick.nl

12. Grote bedrijven en overheidsinstanties werden dus verplaatst naar Limburg. Noem twee gevolgen van het verplaatsen van deze instanties en bedrijven voor Limburg.

1.

2.

13. Lees onderstaande tekst:

*De herstructurering van de Zuid-Limburgse economie heeft geleid tot **industriële differentiatie**: nu is er variatie in grote en kleine bedrijven in verschillende sectoren van de industrie. Als het nú in een tak van bedrijvigheid slechter gaat, dan kunnen andere bedrijven dat gemakkelijker opvangen.*

a Wat heeft de industriële differentiatie voor gevolgen voor de zekerheid van banen in het gebied Zuid-Limburg?

.....

b Leg uit of jij de verandering van industriële differentiatie positief of negatief vindt. Noem tenminste twee argumenten die je keuze ondersteunen.

.....

.....

2.3 Groei- en krimpregio's

2.3.1 Bevolking

Ook in 2011 blijkt dat het nog steeds moeilijk is om een gebied te stimuleren.

De provincie Limburg is een **krimpregio**. Provincies die meer in het westen liggen zijn vaak **groeiregio's**.

14. Open de kaartlaag **aantal inwoners provincies 2009** uit de rubriek *Toekomst > Bevolkingsgroei provincies*.

Hoeveel inwoners heeft de provincie waar jij in woont in 2009?

.....

15. Open nu ook de kaartlagen **aantal inwoners provincies 1988** en **aantal inwoners provincies 2025**. We gaan de gegevens van deze kaarten in een grafiek zetten. Zo kunnen we de groei- en krimpregio's goed met elkaar vergelijken.

a Vul de tabel in met de gegevens die je kunt aflezen uit de kaarten die je hebt ingeladen.

	1988	2009	2025
Limburg			
Flevoland			
Zuid-Holland			

Tabel 2

b Verwerk nu de gegevens in de grafiek. Gebruik de juiste kleur voor elke provincie. Teken de lijnen in de grafiek t/m het jaar 2025.

c Je ziet in de grafiek rechts het jaartal 2030 staan. Trek de lijn van de grafiek door tot 2030 zoals jij denkt dat het zal gaan.

d Omcirkel wat van toepassing is en beargumenteer je keuze.

- Limburg: *groei/krimp/blijft gelijk* in 2030, want

.....

- Flevoland: *groei/krimp/blijft gelijk* in 2030, want

.....

- Zuid-Holland: *groei/krimp/blijft gelijk* in 2030, want

.....

2.3.2 Vergrijzing

De toenemende vergrijzing is een groot probleem. Deze paragraaf gaan we de vergrijzing in Nederland verder analyseren.

16. Lees het artikel uit het NRC.

Krimp aan de randen van Nederland

Gepubliceerd: 22 maart 2008

De Nederlandse bevolking krimpt de komende jaren, het eerst in Zuid-Limburg. Ontkennen heeft geen zin, vinden bestuurders daar: ze kiezen voor 'slim slopen'.

Demografische voorsprong is het „magische toverwoord”, zegt burgemeester Dieudonné Akkermans van Voerendaal, een van de bestuurders van Parkstad (een regio in Zuid-Limburg). Daar hoort ontvolking, ontgroening en vergrijzing bij. „Krimp klinkt als een bedreiging, maar we zien het als een kans”, zegt Akkermans. „Doordat er ruimte is om huizen te slopen, biedt dat mogelijkheden voor andere projecten.”

‘Slimme sloop’ heet dat, waarbij steeds wordt opgelet of het plan nog goed is. Zoals bij het nieuwbouwproject Achter den Winkel in Landgraaf. Vierhonderd flatwoningen zijn er gesloopt. Aanvankelijk was het idee daarvan „honderd procent” terug te bouwen. Door voortschrijdend inzicht is dat getal eerst bijgesteld tot zeventig procent, daarna tot zestig. Wie nu langs het nieuwbouwproject in aanbouw rijdt, ziet dat veel appartementen te koop staan. Bertholet: „Mensen willen er wel wonen, maar krijgen hun eigen huis niet verkocht.” Dat juist Zuid-Limburg met de krimp dertig jaar voorloopt op de rest van Nederland, komt door het mijnwerkersverleden. In de jaren zeventig werden in de omgeving van Heerlen in korte tijd 23 mijnen gesloten. Meer dan 70.000 mensen kwamen op straat te staan. En omdat er geen werk meer was, verlieten kansrijkere bewoners de regio. Bertholet: „Die klap is de streek nooit echt te boven gekomen.”

Bron: *NRC Handelsblad*

a In het artikel wordt de regio Zuid-Limburg besproken. Wat zijn andere krimpregio's in Nederland denk jij?

.....

.....

b Wat is 'slim slopen'?

.....

.....

c In het artikel worden de begrippen: 'ontvolking, 'ontgroening' en 'vergrijzing' genoemd. Ontgroening houdt in dat het aantal jongeren daalt. Leg het begrip 'ontvolking' en 'vergrijzing' uit in eigen woorden.

.....

.....

.....

d Elk van deze verschijnselen heeft een negatieve invloed op de groei van de regio. Bedenk voor het verschijnsel *ontvolking* en *ontgroening* een oplossing waardoor het probleem afneemt.

.....

.....

.....

.....

e Een oplossing om *vergrijzing* tegen te gaan is moeilijker te bedenken. Waarom is dit moeilijker?

.....

.....

17. Laad nu de kaartlaag **percentage 65+ per provincie 2009** uit de rubriek *Bevolking > Leeftijd (overig)*

a In welke provincie wonen (percentueel) de meeste 65-plussers?

b Is dat ook een provincie met veel krimp, denk je?

18. Laad nu de kaartlagen **percentage 65+ per gemeente 1988** en **percentage 65+ per gemeente 2009** uit de rubriek *Bevolking > Leeftijd (overig)*.

- a Vul het percentage 65-plussers in tabel 3 in voor 1988 en 2009.

	Aandeel bevolking 65 jaar en ouder		
	1988	2009	2040
Vaals			
Heerlen			
Almere			

Tabel 3

- b Vergelijk de kaarten van 1988 en 2009 met elkaar. Wat kun je zeggen over de vergrijzing op landelijk niveau?

.....

.....

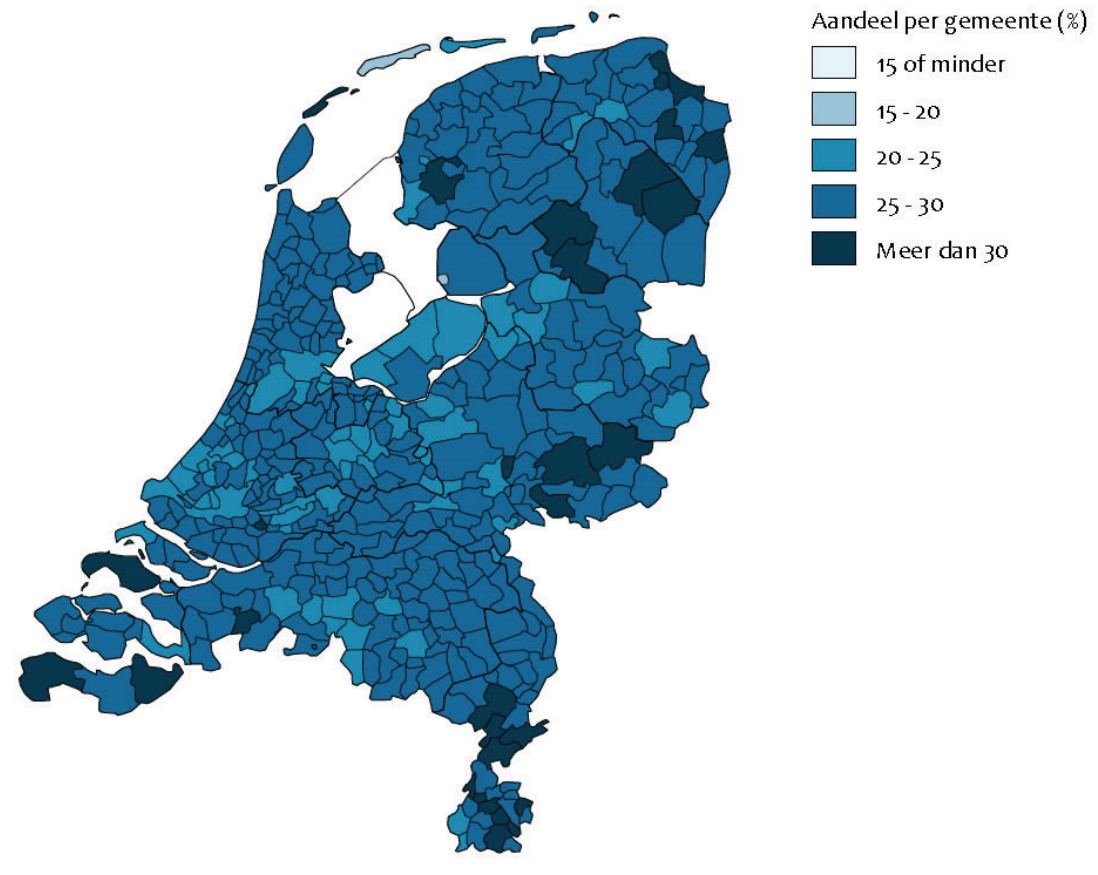
- c Maak de volgende zin af:
In het gebied Zuid-Limburg is erg veel vergrijzing opgetreden. Dit ligt in de lijn van verwachting en komt mede door de sluiting van de mijnen omdat ...

.....

- d In de kaart op de volgende pagina is het percentage 65-plussers in 2040 in kaart gezet. Zoek het percentage op voor de gemeenten Vaals, Heerlen en Almere en vul tabel 3 verder in. Middel het percentage: bijv. 15 tot 20% wordt 17,5%.

Aandeel bevolking 65 jaar en ouder

2040

e Maak een grafiek voor het % 65-plussers voor de drie gemeenten uit tabel 3.

Zorg ervoor dat je:

- een duidelijke indeling van de X en Y as hebt.
- verschillende kleuren gebruikt voor elk jaartal.
- de juiste gegevens gebruikt.

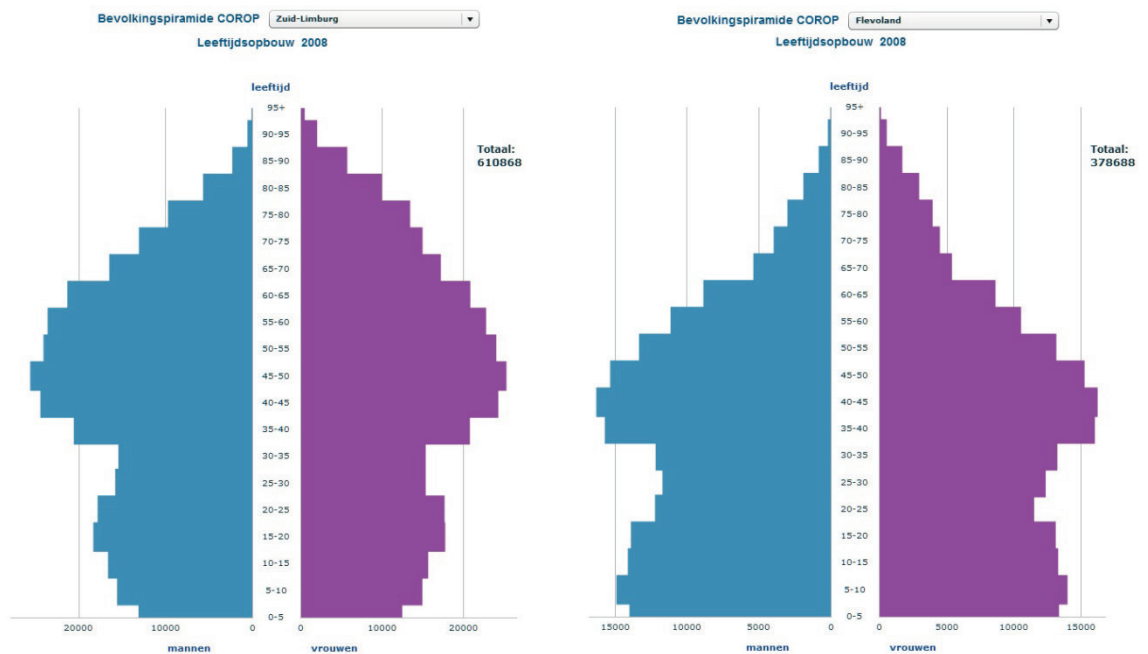
Teken de grafiek op de volgende pagina.

f Beschrijf wat je uit de grafiek kunt aflezen.

Grafiek opdracht 18e.

19. Hieronder staan de bevolkingspiramides van Zuid-Limburg (links) en van Flevoland (rechts). Zoek de meest recente versie van deze piramides op de website [CBS in de klas](#). Bekijk voor beide gebieden ook de animaties van de bevolkingsontwikkeling van 1988 tot 2040. Let ook op hoe het totale aantal inwoners van het gebied verandert!

a Wat is het grootste verschil in leeftijdsopbouw tussen Zuid-Limburg en Flevoland?

.....

b Wanneer begint de bevolking van Zuid-Limburg te dalen?

c Waardoor groeit het aantal inwoners van Flevoland zo sterk, denk je?

.....

.....